

אווה פרילינג ויאן מלמסיו: בגנות הפרוטסטנטים

שבלעדיהם אין לאמנות טעם. ומעל לכל, הוא מתייחס במידה בלתי-רגילה של חיבה ואהבה לדמויות שהוא מציג. מעלמתי של סזון ניקויסט, התיאורות, התאורה, המוסיקה של שזמן ובריסן ומישחקם המופלא של צוות שחקנים ענק, שבו בולט במיוחד אירלנד יופסון בתפקיד היהודי הישיש אייזק, הופכים סרט זה לאחד המהנים ביותר שעשה ברגמן. אייפסן, וזה מסוג המחמאות הנדירות, כשמדובר בברגמן.

עמי ותמי חוזרים הביתה

פאני ואלכסנדר (צמון, תל-אביב, שוודיה) - קודם כל, לא צריך להיבהל. זה אמנם סרט של אינגמר ברגמן, אבל הוא נעים, מעודן וחיכני לעתים קרובות. תענוג לראותו. הוא נמשך אמנם קצת יותר משלוש שעות, אבל הזמן עובר היט מהר, ומה שחשוב עוד יותר, אחרי שיוצאים מן הקולנוע, ממשיך הסרט ללוות את הצופה עוד זמן רב.

בעצם, זו כמעט אנדית-ילדים. עמי ותמי שמתחילים באושר, נכנסים לבית המכשפה, שהיא כאן בישוף פרוטסטנטי חמור. הבית עולה באש והם חוזרים אל האושר. הילדים הם פאני ואלכסנדר.

רק מקסמיו ויוזמתו הברוכה של יהודי, חבר-המישפחה, מצילים את האם ואת ילדיה ומחזירה אותם שוב אל חיק השבת העליון, התוסס והעלו של מישפחתם המקורית. בסרט זה, שעלילתו מתרחשת בתחילת המאה, בעיר-שדה שוודית קטנה הדומה להפליא לעיר מולדתו של ברגמן, אופסאלה, מרכז הבימאי את כל המוטיבים שבהם עסק בעבר. הוא נאבק שוב עם הדת והאמונה, ועם דמות-האב הרודפת אותו מאז ילדותו (אביו של ברגמן היה כומר פרוטסטנטי); הוא חוזר להביע את אמונתו באמנות ככלל ובתיאטרון כפרט. אחרי שהסתייג מאלה פעמים רבות כל-כך בעבר, הוא מצביע שוב על חיוניותם הממלאה של החיים.

זאבים לבנים: עבודת צילום נפלאה

קלפים חשובים לטובת הסארט. אולם מעל לכל זו ידו של הבימאי באלארד, שמצליל איכשוו לשתף את הצופה בחווייה של גיבור הסרט ושעיבד אותו לעונות השנה כאילו היה גם הוא בקוטב. עקשנותו להציג את הטבע כפי שהוא, ולא מסורק ומטייח, כפי שקורה לא פעם בסרט דיסני, כל אלה מעניקים לסרט הזה ממד מיוחד במינו. רק לעתים רחוקות אפשר למצוא סרט שמתאים כל-כך להגדרה: 'מישפחתי', ובכל הלב.

ללמוד לחיות כאחת החיות

הזאב הלבן (רביחן, תל-אביב, ארצות-הברית) - מדען יוצא לעממה המושלגת של צמון קנדה, כדי לחקור התנהגות הזאבים הלבנים ומידת הסכנה שהם מהווים לעדרי הקאריבו ההולכים ומתמעטים. קאריבו, דרך אגב, הוא יונק הדומה לצבי, שחי קרוב לקוטב הצפוני.

זאת נקודת המוצא לסרט זה של קארול (הסייח השחור) באלארד, המתגלה כאחד הקולנוענים הרגילים והמוכשרים שיש היום באמריקה. באלארד נוטל אמנם סיפור שיכול להיראות כמו סרט-טבע סטנדרטי של אולפני וולט דיסני (שהפיקו את הזאב הלבן) והופך אותו למשל מרתק על אדם הניצב מול הטבע, משיר מעצמו את הקליפות המיותרות של התרבות ולומד לחיות כאחת החיות. ואין זה נאמר לגנות, אלא כניסיון להצביע על הצד האצילי, היפה והנכון של האדם, ההולך ונשחק ברגלן של מסכמות של החיים המודרניים שעיקרם הם כסף, הצלחה, כוח ושלטון.

ברב שלבי הסרט, נמצא החוקר לבדו מול הטבע סיבובי טבע שמכוסה חלק גדול מן השנה בשלגים, ודהפי האמיתיים של האדם, אשר דוכאו במשך שנים רבות כל-כך. עבודת הצילום הנפלאה של היפאני הידו נאריטה (המועמד לאוסקר על סרט זה) והופעתו הכנה של צ'ארלס מארטין סמית בתפקיד הראשי, אחרי שנים ארוכות של תפקידי מישנה, הם

שירלי מקליין ודבה וינגר: סיכויים של אוסקר

הקודמים. ואילו ג'ק ניקולסון, בדמות האסטרונאוט המיוחס שכרסו משתפלת מאז ססק לטוס לחלל, ממגין את כל סידרת החיוכים והקריצות שלו. הגונבות בדרך-כלל את ההצגה משחקנים שמשתדלים יותר. בקיצור, מה שנוגע למיקצועיות, צריך להעניק כאן ציון גבוה לכל, אשר לדראמה ואמנות, זה פחות חשוב, מה עוד שזה לא משפיע כל-כך בקופה.

הו, איזה סרטן נחמדו

תנאים של חיבה (רביחן, תל-אביב, ארצות-הברית) - לא חשוב מה תאמר הביקורת על הסרט הזה, הוא להיט בטוח. חצי סרט צוחקים, חצי סרט בוכים, והקהל יוצא החוצה בהרגשה שחווה חוויה גדולה, אבל לא נואבת, ובוודאי לא מטרידה. אם שתלטנית ואנוכית מאוד ובתה המצליליה לשמור על אישיות משלה ולהשתחרר מן הסינור, כדי להיות אדם עצמאי לגמרי, הם מרכז הכובד של הסרט. העלילה עוקבת אחר היחסים בין השתיים לאורך השנים. הבת נישאת ועוברת לעיר אחרת. האם נעתרת לקיסמו של שכן, אסטרונוט בדימוס, הבת מגלה שהבעל מצמיח לה קרניים ומשיבה לו מנה אחת אפיים.

ואז, לפתע, נכנסת לתמונה מחלת הסרטן והופכת את קומדיית המוסר של העיירה האמריקאית לטרגדיה. אבל לא נורא, כי זו מחלת סרטן נוטוגנית מאוד, נקיה מאוד, מסוג המחלות המתוקות והעצובות. הגיבורה הגדולה מכולם היא שירלי מקליין, בתפקיד האם, שמעניקה לדמות הרבה קווי אופי, אשר אינם מצטיירים מן הדיאלוגים, ויוצרת טיפוס שכמותו לא זכתה לגלם כבר הרבה זמן על הבד. סיכויה לפרס אוסקר מירבבים. דברה וינגר, כבתה, אינה נופלת ממנה, אם כי, פה ושם אפשר לזהות את הבעות, התנועות והדגשות הדיבור של תפקידיה

או תנאי רעב בלתי-נסבלים, טען אימאמורה בפני כתב של העיתון הצרפתי ליבראסיון, אחרי קבלת הפרס בקאן. יש בחברה הזאת הסכמה שכוח עליון, אשר מהותו אינה מוגדרת די הצורך, משהו המהווה אולי שילוב בין הטבע ורוח האבות והחרדה מפני הבלתי-נודע, הוא זה שמנחה את החיים על פני הארמה, וכורך המחשבה של בני-האדם הללו, אין מקום לחרוג מן החוקים הקבועים שלפיהם מתנהלים חוקים אלה.

להילחם בטבע, בעיני אימאמורה, הכניעה לחוקים הללו היא בעצם זו שנתנת לאנשים את יתרון משלוש שעות, אבל הזמן עובר היט מהר, ומה שחשוב עוד יותר, אחרי שיוצאים מן הקולנוע, ממשיך הסרט ללוות את הצופה עוד זמן רב.

קן אוגטה וסומיקו סאקאמוטו לשאת את הזקנים -

סאקאמוטו מכינה את כלתה - לראש החר

וישכחלים, אבל בני-האדם איבדו בה את טעם החיים - היא דוגמה לכך.

כמלים אחרות, לחיים יש טעם רק כאשר יש להם מיסגרת קבועה מראש, ורק כאשר צריך להילחם כדי לזכות בהם בכל יום נוסף, זה נשמע אולי אכזזי מדי, לא לאזוניים אירופיות, אבל הסרט עצמו אינו נראה אכזזי כלל וכלל.

אימאמורה פשוט משיר מן האדם את כל גינויו ותחפושותיו התרבותיות, מעמיד אותו עירום ועריה מול בעיות הקיום הבסיסיות שלו, ומצביע על כך שגם היום, ההתנהגות היסודית של המין האנושי מוכתבת על-ידי אותם הגורמים הפרימיטיביים שכביכול נמחקו מן התרבות.

באורח משונה מאוד, קל יותר להבין את המוסר השורר בכפר המרוחק הזה ואת הטעם שיש בחוקים הקיימים בו, מאשר את המוסר העקלקל ואת מבוכי-החוקים שבהם התברך העולם המודרני. אימאמורה מחזיר את הצופים בסיוטו אל היסודות של החברה האנושית, ומשאיר בידיהם את הזכות להחליט אם אכן הם רחוקים כל-כך מן היסודות הללו ואם המרחק הזה הוא לכיוון הרצוי או לאו.